

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.10.2019, sp. zn. 8 Tdo 1231/2019, ECLI:CZ:NS:2019:8.TDO.1231.2019.1

Číslo: 20/2020

Právní věta:

Zákonný znak přečinu ohrožování výchovy dítěte podle § 201 odst. 1 písm. d) tr. zákoníku spočívající v tom, že pachatel závažným způsobem poruší svou povinnost pečovat o dítě, je naplněn tehdy, pokud významnou měrou porušil povinnosti plynoucí z rodičovské zodpovědnosti (§ 858 o. z.). O takové jednání může jít i tehdy, jestliže pachatel způsobil, že dítě bylo přítomno opakovanému nebo dlouhodobému slovnímu či fyzickému napadání mezi jeho rodiči či jinými osobami jemu blízkými nebo jinému, byť i krátkodobému, velmi závažnému či hrubému jednání. Přitom je nezbytné, aby v důsledku tohoto jednání došlo k ohrožení rozumového, citového nebo mravního vývoje dítěte.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 30.10.2019

Spisová značka: 8 Tdo 1231/2019

Číslo rozhodnutí: 20

Číslo sešitu: 4

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Ohrožování výchovy dítěte

Předpisy: § 201 odst. 1 písm. d) tr. zákoníku

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání obviněného L. V. zrušil rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 29. 5. 2018, sp. zn. 10 To 34/2018, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Okresního soudu Praha-západ pod sp. zn. 2 T 23/2016, současně zrušil i další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a Krajskému soudu v Praze přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Okresního soudu Praha-západ ze dne 27. 12. 2017, sp. zn. 2 T 23/2016, byl obviněný L. V. uznán vinným přečinem ohrožování výchovy dítěte podle § 201 odst. 1 písm. d), odst. 3 písm. b) tr. zákoníku, jehož se dopustil skutkem popsáním tak, že

v blíže nezjištěné době, nejméně však od 4. 7. 2015 včetně do 19. 7. 2015 včetně a následně též od 20. 7. 2015 včetně do 24. 9. 2015 včetně, opakovaně napadal v katastrální oblasti XY, okres XY, a na území Hlavního města P., městské části XY i jinde, telefonicky nebo při vzájemném předávání společných nezletilých dětí či za jejich přítomnosti ve svém bydlišti či bydlišti své matky L. V., za přítomnosti dětí AAAAA (pseudonym) a BBBB (pseudonym), svou bývalou manželku M. V., když jí dne 19. 7. 2015 pod vlivem alkoholu a za přítomnosti dětí do telefonu řekl, že „jela šukat s tím zmrdem zasraným a že si pod sebou podřízla větev“ a další vulgarity, za přítomnosti syna řekl, že „mámu zabije“, dále jí na uvedených místech označoval slovem „kurva“, vyhrožoval, že „tu kundu podřeže“ a pokud se bývalá manželka M. V. opováží zažádat soud o zákaz styku nebo úpravu toho, jak se má střídat péče o děti, už mu bude všechno jedno, kdy se při předávání společných nezletilých dětí dne 4. 9. 2015 v katastrální oblasti XY, okres P.-západ, pokusil chytit za přítomnosti nezletilé BBBB poškozenou M. V. rukou pod krkem.

2. Za tento přečin byl obviněný odsouzen podle § 201 odst. 3 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání dvaceti čtyř měsíců, jehož výkon mu byl podle § 81 odst. 1 tr. zákoníku a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání čtyřiceti osmi měsíců. Rovněž mu bylo podle § 99 odst. 2 písm. b), odst. 4 tr. zákoníku uloženo ochranné protialkoholní léčení ambulantní formou.

3. Krajský soud v Praze jako soud odvolací, z podnětu odvolání státní zástupkyně podaného v neprospěch obviněného a odvolání obviněného L. V., rozsudkem ze dne 29. 5. 2018, sp. zn. 10 To 34/2018, podle § 258 odst. 1 písm. d) tr. ř. rozsudek soudu prvního stupně zrušil a podle § 259 odst. 3 tr. ř. znovu rozhodl tak, že obviněného L. V. uznal vinným přečinem ohrožování výchovy dítěte podle § 201 odst. 1 písm. d) tr. zákoníku a přečinem nebezpečného vyhrožování podle § 353 odst. 1 tr. zákoníku, a to na základě stejných skutkových zjištění, která učinil a popsal soud prvního stupně. Za tyto přečiny obviněného L. V. odsoudil podle § 201 odst. 1 tr. zákoníku za použití § 43 odst. 1 tr. zákoníku k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání dvaceti měsíců, jehož výkon podle § 81 odst. 1, § 84 a § 85 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložil na zkušební dobu v trvání tří let a šesti měsíců a současně nad obviněným stanovil dohled. Podle § 259 odst. 1 tr. ř. rozhodnutí o ochranném léčení vrátil soudu prvního stupně s tím, že toto rozhodnutí podle § 230 odst. 2 tr. ř. vyhradil do veřejného zasedání.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

4. Proti uvedenému rozsudku odvolacího soudu podal obviněný s odkazem na důvody § 265b odst. 1 písm. e) a g) tr. ř. dovolání, jímž vytýkal, že proti němu bylo vedeno trestní stíhání, ačkoli bylo podle zákona nepřípustné, a že skutek popsany ve výroku o vině byl soudy nesprávně posouzen, protože nedošlo k naplnění formálních znaků přečinu ohrožení výchovy dítěte podle § 201 odst. 1 písm. d) tr. zákoníku ani přečinu nebezpečného vyhrožování podle § 353 odst. 1 tr. zákoníku. Rovněž namítal, že skutková zjištění učiněná soudy nižších stupňů jsou v extrémním nesouladu s provedeným dokazováním.

5. Podle obviněného nemělo být trestní řízení pro přečin nebezpečného vyhrožování podle § 353 odst. 1 tr. zákoníku proti němu vedeno [§ 265b odst. 1 písm. e) tr. ř.] pro změněný postoj poškozené M. V. v průběhu trestního řízení k tomu, zda má být trestní stíhání nadále vedeno. Poukázal na to, že M. V. v průběhu řízení odepřela souhlas s jeho trestním stíháním, avšak následně svůj názor změnila a souhlas opětovně vyslovila s tím, že rozhodování chce nechat na soudu. Neztotožnil se se závěry, které vyslovil odvolací soud, že není důvod nevěřit, že poškozená souhlas s trestním stíháním podepsala v tísní vyvolané nátlakem obviněného, jemuž v případě uznání viny reálně hrozilo uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody, a proto odvolací soud vyjádřil, že nebylo možné přihlížet k tomu, že tento souhlas vzala zpět.

6. Přečin nebezpečného vyhrožování podle § 353 odst. 1 tr. zákoníku nebyl řádně objasněn, protože skutek neobsahuje výhrůžku usmrcením, těžkou újmou na zdraví nebo jinou těžkou újmou vyjádřenou takovým způsobem, že by mohla vzbudit důvodnou obavu, a tedy v této části nelze vůbec uvažovat o naplnění objektivní stránky tohoto přečinu. Pokud měl obviněný před nezletilým synem uvést, že „mámu zabije“ a že „tu kundu podřeže“, jde o nedostatečné vyjádření a vzniká pochybnost, zda je lze vůbec považovat za výhrůžky, když není zřejmé, komu byly určeny, protože poškozená nebyla osobně přítomna jejich pronesení a podle výpovědi dětí (ze dne 29. 3. 2016 a 22. 11. 2017) se o nich dozvěděla od svých dětí. Obdobné pochybnosti podle obviněného vznikají ohledně toho, že se „pokusil chytit poškozenou M. V. pod krkem“, protože není zřejmé, v čem měl pokus spočívat a jaké byl intenzity a zda byl způsobitým vyvolat v poškozené důvodnou obavu, když ta sama u hlavního líčení dne 29. 3. 2016 uvedla, že jednání obviněného nebylo tak závažné, a proto to neřešila hned. K takové právní kvalifikaci tedy není v odůvodnění přezkoumávaného rozhodnutí dostatek podkladů, a to i s ohledem na závěry odvolacího soudu v rozhodnutí ze dne 30. 5. 2017, sp. zn. 10 To 149/2017, kde vyslovil odlišný právní názor. Rovněž není zřejmé, proč odvolací soud nyní svůj názor změnil a rozhodl v opačném smyslu.

7. Nedostatky obviněný shledal i u přečinu ohrožování výchovy dítěte podle § 201 odst. 1 písm. d) tr. zákoníku, neboť některé z incidentů obsažených v popisu skutku se vůbec neodehrály před dětmi a nejsou z nich patrné ani další okolnosti, které by mohly vyvolat hrozbu jakéhokoli dopadu na jejich vývoj. Zdůraznil, že v popisu skutku chybí uvedení takových skutečností, které by svědčily o tom, že došlo k porušení povinnosti pečovat o dítě, či hrozilo narušení jejich rozumového, citového a mravního vývoje. Jestliže soudy tyto znaky shledaly, pak tak učinily zcela v rozporu s výsledky provedeného dokazování, které na tyto skutečnosti nebylo zaměřeno, a popis skutkových zjištění je zcela nedostatečný pro závěr o této právní kvalifikaci. Ani v odůvodnění přezkoumávaných rozhodnutí nejsou pro uvedené závěry potřebné úvahy, protože pro naplnění znaků tohoto přečinu nepostačuje, že obviněný před dětmi v nemalé míře konzumoval alkohol, což ovšem ani není v popisu skutku výslovně v této podobě uvedeno, a naplnění uvedených znaků není možné bez dalšího shledávat ani v tom, že před dětmi užíval hrubě neslušných výrazů a vyhrožoval před nimi zabitím matky. Hrozbu vzniku škodlivého následku soud shledával v tom, že chování obviněného budou děti považovat za normální a osvojí si ho jako návyky, které převzou i do budoucna, což je však pouhou úvahou soudu, která nemá žádný podklad v provedeném dokazování. Jednalo se pouze o tři incidenty uvedené v popisu skutku, které se odehrály v přítomnosti některého z dětí, a jejich intenzita nebyla taková, aby zanechala dlouhodobé následky na jejich citovém a rozumovém vývoji, a to i s ohledem na to, že při jednom z incidentů syn AAAAA plakal. Případný dopad na citový a morální vývoj dětí je psychologickou otázkou, tedy ryze odbornou, kterou si soud nemůže zodpovědět sám pouze na základě vlastních úvah, obzvláště když sám připouští, že šlo o „čin menší závažnosti“.

8. Výhrady obviněný doplnil i poukazem na extrémní rozpor zjištěného skutkového stavu s provedeným dokazováním, protože nahraný telefonický rozhovor ze dne 19. 7. 2015, uvedený ve výroku o vině, se neodehrál před dětmi, neboť taková skutečnost neplyne z žádného důkazu, naopak z dokazování vyplynulo, že obviněný od nezletilého AAAAA v době telefonování odešel do vedlejší místnosti a nezletilá BBBBB vůbec telefonátu přítomna nebyla. Výroky obviněného, že „mámu zabije“ a že „tu kundu podřeže“, které měl učinit před synem AAAAA, plynou z nepřípustného svědectví z doslechu, nejsou podloženy jiným relevantním důkazem, a nebylo přihlédnuto ani k tomu, že druhý výrok patřil třetí osobě. Rovněž nebylo prokázáno tvrzení obviněného, že „pokud se poškozená M. V. opováží zažádat soud o zákaz styku nebo úpravu toho, jak se má střídat péče o děti, tak už mu bude všechno jedno“, neboť o něm nesvědčí žádný důkaz, a jedná se tedy o smyšlenku původně sepsanou policejním orgánem a dále přebíranou ostatními orgány činnými v trestním řízení. Údajný útok na poškozenou M. V., který se měl odehrát dne 4. 9. 2015 za přítomnosti nezletilé BBBBB, taktéž nemá v provedených důkazech dostatečnou oporu, jelikož vychází pouze z výpovědi poškozené, ze které jednoznačně neplyne, jestli celému incidentu byla nezletilá přítomna, zda vůbec mohla být svědkem

chycení poškozené pod krkem a celý útok bezprostředně vnímala, přičemž touto otázkou se soudy vůbec nezabývaly. Závěry o možných dopadech jednání obviněného na citový a mravní vývoj dětí by přitom musel učinit znalec z oblasti psychologie, k čemuž nedošlo.

9. Odvolacímu soudu obviněný vytkl, že dostatečně nereagoval na jím namítané vady a nedostatky rozvedené v podaném odvolání a dostatečně se s nimi nevypořádal, v čemž spatřoval nepřezkoumatelnost soudního rozhodnutí, jejímž důsledkem je porušení jeho práva na spravedlivý proces, jež je umocněno i neprovedením jím navrhaného důkazu výpovědí S. L.

10. Státní zástupce působící u Nejvyššího státního zastupitelství k podanému dovolání za podmínek podle § 265h odst. 2 tr. ř. k námitce obviněného podřazené pod dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř. i přes výhrady k závěru soudů, že lze připustit, že mezi obviněným a poškozenou existoval vztah předpokládaný v § 100 odst. 2 tr. ř., uvedl, že se ztotožnil s odvolacím soudem v jeho úvahách ohledně tísně, v níž poškozená ve smyslu § 163a odst. 1 písm. d) tr. ř. nesouhlas vyjádřila.

11. Námitky uplatněné na základě § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. se podle státního zástupce k tomuto důvodu vztahují jen zčásti, neboť výhrady proti nedostatečnému popisu skutku s tímto důvodem nekorespondují, a o existenci tzv. extrémního rozporu se v této věci nejedná, když za důvodný nebylo možné považovat ani požadavek na vypracování znaleckého posudku, protože se jedná o námitku procesní, vztahující se k nedostatečně provedenému dokazování.

12. Nedůvodně rovněž obviněný uměle rozdělil skutek na jednotlivé výroky, jež považoval za nevhodné, avšak šlo o jedno jednání, které bylo nutno podrobit právnímu posouzení v jeho souhrnu, jak správně učinil okresní soud, a především následně i soud odvolací, protože jinak nemohlo dojít k objektivnímu posouzení intenzity činu a výhrůžek obviněného a možnosti vzniku důvodných obav ze strany poškozené. Státní zástupce zdůraznil, že výhrůžkou ve smyslu § 353 tr. zákoníku může být i gesto, které je způsobilé vyvolat důvodnou obavu (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2012, sp. zn. [11 Tdo 603/2012](#)), a s ohledem na incidenty popsané ve skutkové větě odsuzujícího rozsudku neměl pochyb o tom, že slovní projevy obviněného byly pro svou závažnost objektivně způsobilé vyvolat u poškozené obavu z realizace výhrůžky usmrcením, přičemž nebylo rozhodující, že výhrůžky nebyly vždy vysloveny přímo před ní, neboť obviněný je ventiloval i před dětmi, a musel počítat s tím, že tak zásadní a hrubá vyjádření si děti nenechají pro sebe a mámě je sdělí. Spočívalo-li jednání obviněného převážně v opakovaných verbálních atacích doprovázených psychickým působením na poškozenou po dobu několika týdnů až měsíců a sestávalo-li z nadávání, urážení a vyhrožování, jehož součástí byla i výhrůžka zabitím poškozené, načež toto jednání vygradovalo fyzickým útokem vůči poškozené, lze ho označit za způsobilé ve svém souhrnu naplnit znak „vyhrožování jinému usmrcením takovým způsobem, že to může vzbudit důvodnou obavu“ ve smyslu citovaného ustanovení.

13. K právnímu posouzení přečinu ohrožování výchovy dítěte podle § 201 odst. 1 písm. d) tr. zákoníku státní zástupce s odkazem na jeho právní úpravu a výklad jednotlivých znaků jeho skutkové podstaty uvedl, že dopustí-li se pachatel tohoto trestného činu porušováním důležité povinnosti vyplývající z rodičovské zodpovědnosti v určitém časovém období, jak tomu bylo i u obviněného, jde o jediný skutek. Pachatel se v nezletilém dítěti snaží vytvořit negativní vztah až pocit odcizení k jeho vlastní matce, což může ve spojení s ostatními skutkovými okolnostmi zakládat trestní odpovědnost za uvedený přečin. Podle státního zástupce v přezkoumávané věci tento negativní vztah vycházel z obviněným používaných velmi hrubých slov a nadávek směrem k osobám nejbližším a spočíval v pěstování vztahu k nadměrnému požívání alkoholu, jako skutečností ve společnosti zcela běžných, což se neslučuje s povinnostmi vyplývajícími z rodičovské zodpovědnosti, jak jsou vymezeny v § 858 zákona č. 89/2012 Sb. (občanského zákoníku) [dále „obč. zákoník“].

14. Vzhledem ke shora uvedenému státní zástupce navrhl, aby Nejvyšší soud obviněným podané

dovolání v neveřejném zasedání podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. jako zjevně neopodstatněné odmítl.

III. Přípustnost dovolání

15. Nejvyšší soud jako soud dovolací nejprve shledal, že dovolání obviněného je přípustné podle § 265a odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. ř., bylo podáno oprávněnou osobou podle § 265d odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. ř., v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.), a protože zjistil, že dovolání netrpí vadami, pro které by jej mohl podle § 265i odst. 1 tr. ř. odmítnout, v souladu s § 265i odst. 3 tr. ř. přezkoumal zákonnost a odůvodněnost těch výroků rozhodnutí, proti nimž bylo dovolání podáno, v rozsahu a z důvodu uvedených v dovolání, jakož i řízení napadené části rozhodnutí předcházející.

IV. Důvodnost dovolání

16. Nejvyšší soud považoval dovolání obviněného za důvodné ve výhradách směřujících proti závěru odvolacího soudu o naplnění znaků přečinu ohrožování výchovy dítěte podle § 201 odst. 1 písm. d) tr. zákoníku, protože se ztotožnil s tím, že skutek, jak je ve výroku rozsudku odvolacího soudu popsán, neobsahuje takové skutečnosti, které by byly dostatečným podkladem pro závěr o naplnění všech znaků této skutkové podstaty, což jsou námitky, které korespondují s dovolacím důvodem podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

17. Podle soudy učiněných skutkových zjištění obviněný opakovaně napadal, telefonicky nebo při vzájemném předávání společných nezletilých dětí či za jejich přítomnosti, svou bývalou manželku M. V., když jí dne 19. 7. 2015 pod vlivem alkoholu a za jejich přítomnosti do telefonu řekl, že „jela šukat s tím zmrדם zasraným a že si pod sebou podržila větev“ a další vulgarity, za přítomnosti syna řekl, že „mámu zabije“, dále jí na uvedených místech označoval slovem „kurva“, vyhrožoval, že „tu kundu podřeže“, a pokud se bývalá manželka M. V. „opováží zažádat soud o zákaz styku nebo úpravu toho, jak se má střídat péče o děti, tak už mu bude všechno jedno“. Z takto vymezeného skutku nevyplývá, že by u všech těchto slovních vyjádření děti byly přítomny, ale lze tak posuzovat jen ty, u nichž je přítomnost dětí výslovně konstatována. K další konkrétní události došlo při předávání společných nezletilých dětí dne 4. 9. 2015, kdy se obviněný pokusil chytit za přítomnosti nezletilé BBBB poškozenou M. V. rukou pod krkem. Intenzita tohoto útoku uvedena není, zda a do jaké míry to nezletilá sledovala, rovněž nikde popsáno nebylo. Její reakce, pokud nějaká byla, na tento incident není známa.

18. Pro úplnost je vhodné poukázat na to, že v rámci trestního řízení se měnil závěr soudů o tom, zda jde o uvedený přečin či nikoliv, a to dosti radikálně od závěru, že o tento přečin nejde, a mohlo by se jednat jen o přestupek, až po závěr, že jde o přečin v jeho kvalifikované skutkové podstatě podle § 201 odst. 1 písm. d), odst. 3 písm. b) tr. zákoníku, přičemž zcela poslední závěr, jenž vyplývá z přezkoumávaného rozsudku odvolacího soudu, byl učiněn o jeho základní podobě podle § 201 odst. 1 písm. d) tr. zákoníku. Kvalifikační znak spočívající v dlouhodobosti odvolací soud vyloučil proto, že pro závěr o páčání takového činu po delší dobu není v provedeném dokazování dostatek podkladů, avšak s tím, že odvolací soud odmítl akceptovat přesvědčení obviněného, že v jím spáchaném činu vůbec nelze spatřovat naplnění skutkové podstaty citovaného přečinu. Odvolací soud totiž uzavřel, že v daném případě jsou splněny podmínky pro závažné porušení rodičovské zodpovědnosti podle § 865 odst. 1 obč. zák. a to i se zřetelem na § 858 až § 875 odst. 1 obč. zákoníku. V jednání obviněného odvolací soud spatřoval závažné porušení povinnosti pečovat o dítě, protože obviněný v nemalé míře konzumoval alkohol, v podnapilém stavu vůči matce dětí užíval hrubě neslušné výrazy a vyhrožoval jí před dětmi zabitím, což údajně vedlo k ohrožení citového a rozumového vývoje dětí, které byly v

době činu poměrně nízkého věku, a obě měly k otci dobré vztahy, které trvají i nadále, a proto je jeho chování muselo v jejich citové sféře zasáhnout. Rovněž podle odvolacího soudu hrozilo, že chování obviněného budou děti považovat za běžné a normální a tyto návyky převezmou do budoucna. Odvolací soud se taktéž ztotožnil s názorem soudu prvního stupně, byť připustil, že je blíže neodůvodněné, že obviněný jednal úmyslně, a sám dodal, že šlo o úmysl nepřímý podle § 15 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku. Uvedený závěr dovodil z toho, že obviněný dosáhl středoškolského vzdělání a ve střízlivém stavu je schopen dodržovat běžné společenské normy, což plyne i z příznivého pracovního hodnocení. Jeho společensky neúnosné chování bylo spojeno pouze s nadměrným požíváním alkoholu, který odbrzdil jeho zábrany, a proto si musel být vědom, že svým jednáním může citový vývoj dětí ohrozit, a pro případ, že se tak stane, s tím byl srozuměn.

19. Nejvyšší soud se s těmito závěry odvolacího soudu neztotožnil, protože skutková zjištění, na podkladě kterých soudy k uvedené právní kvalifikaci dospěly, nejsou dostatečná pro naplnění znaků skutkové podstaty podle § 201 odst. 1 písm. d) tr. zákoníku, neboť neuvádějí skutečnosti, které by odrážely faktické okolnosti, poměry a stav dětí tak, aby bylo zřejmé, že objektivně byl jejich vývoj ohrožen, a nesvědčí pro ně ani chování obviněného, v němž nelze spatřovat závažné porušení rodičovské zodpovědnosti. Pokud takové podklady pramenící z provedeného dokazování nejsou v tzv. skutkové větě uvedeny, nelze dojít k závěru, že činem obviněnému kladeným za vinu byly naplněny znaky skutkové podstaty podle § 201 odst. 1 písm. d) tr. zákoníku.

20. Přečinu ohrožování výchovy dítěte podle § 201 odst. 1 písm. d) tr. zákoníku se dopustí ten, kdo, byť i z nedbalosti, ohrozí rozumový, citový nebo mravní vývoj dítěte tím, že závažným způsobem poruší svou povinnost o děti pečovat nebo jinou svou důležitou povinnost vyplývající z rodičovské zodpovědnosti. Jde o ohrožovací delikt, u něhož následek spočívá v ohrožení rozumového, citového nebo mravního vývoje, a tudíž nemusí fakticky dojít k tomu, že u dítěte takový následek skutečně nastane. Podstatné však je, že takový následek musí fakticky hrozit, což je závěr, který soud sice v přezkoumávaném rozhodnutí učinil, ale již bez toho, aby pro něj měl z obsahu dokazování konkrétně plynoucí podklad, protože z obsahu provedených důkazů takové konkrétní zjištění nevyplývá a už vůbec není uvedeno ve skutkové větě, což je logický důsledek toho, že na objasnění této okolnosti nebylo po celou dobu dokazování zaměřeno. Dovožovat naplnění znaků této skutkové podstaty toliko z okolností, za nichž obviněný své manželce vyhrožoval, nestačí, neboť jen tato okolnost nepodává žádnou informaci o tom, že došlo k porušení rodičovské péče nebo hrozila možnost ohrožení vývoje dětí.

21. Podle citovaného ustanovení jsou znaky této skutkové podstaty popsány jednak v návěť odstavce 1 § 201 tr. zákoníku, kde je vymezeno že tento trestný čin spáchá ten, kdo „ohrozí rozumový, citový nebo mravní vývoj dítěte“, a pokud jde o okolnost vyjádřenou v písmenu d) tohoto ustanovení, musí nastat toto ohrožení tím, že pachatel „závažným způsobem poruší svou povinnost pečovat o dítě nebo jinou svou důležitou povinnost vyplývající z rodičovské péče“. Oba uvedené znaky musejí mít podklad ve výsledcích provedeného dokazování, a skutečnosti, z nichž lze na ně usuzovat, musejí vyplývat i ze skutkových zjištění. K tomu, aby posuzovaná skutková podstata mohla být naplněna, je třeba, aby byl každý z těchto znaků důkazy objasněn zvlášť. Z výsledků provedeného dokazování musí vyplynout, že tím, že obviněný jako otec závažným způsobem porušil své povinnosti vyplývající z rodičovské péče, došlo k ohrožení rozumového, citového nebo mravního vývoje dítěte. Je třeba dodat, že je-li dětí více, musí se ohrožení vývoje posuzovat ke každému zvlášť, obzvlášť, jsou-li u každého z nich zjišťovány jiné okolnosti, za kterých k ohrožení mělo dojít. Nedostatek potřebných zjištění nebo jejich absenci nelze nahradit nebo překlenout jen nepodloženou úvahou soudů.

22. Znaky vyjádřené alternativně tak, že musí dojít k „ohrožení rozumového, citového nebo mravního vývoje“, jsou splněny tehdy, pokud si osvojuje osoba mladší osmnácti let v důsledku jednání pachatele škodlivé návyky, povahové rysy, popř. sklony a zájmy, které zpravidla vedou (aniž musí vést v daném případě) k morálnímu úpadku jednotlivce a k neschopnosti usměrňovat způsob jeho

života v souladu s pravidly morálky a zájmy společnosti. Tímto znakem se mimo jiné rozumí též propadnutí alkoholismu nebo jiné drogové závislosti, přičemž nemusí jít jenom o omamné a psychotropní látky, ale může jít i o jiné návykové látky, pokud návyk na jejich používání vede k hlubším poruchám lidské psychiky a osobnosti. Takové ohrožení dítěte nemusí nastat, stačí, že z jednání pachatele hrozí (srov. rozhodnutí č. 46/1968 Sb. rozh. tr.). Ohrožení rozumového, citového nebo mravního vývoje dítěte ve smyslu § 201 odst. 1 písm. d) tr. zákoníku spočívá v tom, že si dítě osvojuje v důsledku jednání pachatele škodlivé návyky, povahové rysy, popř. získává sklony a zájmy, které zpravidla vedou (aniž musí vést v daném případě) k jeho morálnímu úpadku a k neschopnosti usměrňovat způsob svého života v souladu s obecnými morálními zásadami občanské společnosti. Závažné nebo intenzivní ohrožení může nastat i v případě ojedinělého, avšak intenzivního ohrožení spočívajícího v tom, že dítě propadne alkoholu nebo drogám, pokud návyk na jejich požívání vede k hlubším poruchám lidské psychiky a osobnosti dítěte [srov. materiál č. 11/1984 Sb. rozh. tr.]. O ohrožení rozumového, citového nebo mravního vývoje by šlo tehdy, kdyby reálně hrozilo, že si dítě osvojuje v důsledku jednání pachatele škodlivé návyky, povahové rysy, popř. získává sklony a zájmy, které zpravidla vedou (aniž musí vést v daném případě) k jeho morálnímu úpadku a k neschopnosti usměrňovat způsob svého života v souladu s obecnými morálními zásadami občanské společnosti. Trestní odpovědnost pachatele je proto nutná tam, kde v důsledku pachatelova působení vzniklo reálně nebezpečí, že by došlo k ohrožení rozumového citového nebo mravního vývoje dětí, což je skutečnost, která v této věci z ničeho nevyplývá, a proto tento znak nebyl naplněn. Ohrožení rozumového, citového nebo mravního vývoje dítěte musí být reálné, tzn., že musí existovat konkrétní objektivní skutečnosti, které ukazují na to, že se vývoj dítěte v budoucnu může odvíjet odchylně.

23. Podmínky uvedené pod písmenem d) odst. 1 § 201 tr. zákoníku vyplývají z porušení povinnosti pečovat o děti, a proto je třeba k péči o dítě obecně uvést, že patří k nejdůležitějším povinnostem rodičů ve vztahu k dítěti a je vedle ostatních povinností vyplývajících z rodičovské zodpovědnosti stanovena v § 855 obč. zákoníku. Rodičovská povinnost ve smyslu tohoto ustanovení zahrnuje povinnosti a práva rodičů, která spočívají v péči o dítě, zahrnující zejména péči o jeho zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj, v ochraně dítěte, v udržování osobního styku s dítětem, v zajišťování jeho výchovy a vzdělání, v určení místa jeho bydliště, v jeho zastupování a spravování jeho jmění; vzniká narozením dítěte a zaniká, jakmile dítě nabude plné svéprávnosti. Podle § 855 odst. 2 obč. zákoníku účelem povinností a práv k dítěti je zajištění morálního a hmotného prospěchu dítěte.

24. Podle § 855 odst. 1 obč. zákoníku rodičovská zodpovědnost náleží stejně oběma rodičům, má ji každý rodič, ledaže by jí byl zbaven. Takto vymezená péče je tedy chápána široce tak, aby zahrnovala zajištění všech nejen základních, ale i se zřetelem na harmonický vývoj dítěte, dalších významných potřeb. Kromě zdraví dítěte zahrnuje péči o jeho všestranný vývoj, jak tělesný, tak i citový, rozumový a mravní. Pojem rodičovské zodpovědnosti je zastřešující výraz pro souhrn všech práv a povinností mezi rodiči a dětmi osobní povahy. Zajištěním mravního a citového vývoje se rozumí mimo jiné právo, ale zejména povinnost rodiče zajistit, aby si dítě osvojilo řádné sociální vztahy k ostatním členům své rodiny, ale i jiným osobám. Podstatou této povinnosti je u dětí vytvořit normy chování odpovídající společenským normám a zajistit jejich dodržování i v rámci rodiny. Za zneužívání rodičovské zodpovědnosti je především považováno ohrožení tělesného a duševního vývoje dětí, umožnění jim páchat trestnou činnost, svádění k nemorálnímu způsobu života, týrání dětí apod. Za závažné zanedbávání rodičovské zodpovědnosti se považuje zejména dlouhodobé neplnění rodičovských práv a povinností k nezletilému, absolutní nezáměr o nezletilého, zejména o jeho výchovu a výživu, trvalé ponechání dítěte ve výchovném zařízení spojené s nezáměrem o toto dítě a s neprojevením snahy převzít je do rodinné výchovy, nemorální způsob života rodičů, soustavné neplnění vyživovací povinnosti k dítěti, trestní postih pro zanedbávání povinné výživy apod. (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 8. 2006, sp. zn. [30 Cdo 2873/2005](#)). Jde zejména o případy, kdy děti byly vystaveny násilí nebo špatnému zacházení, kdy byl zjištěn nedostatek citového zázemí nebo znepokojivý zdravotní stav u rodičů (srov. např. rozsudky Evropského soudu pro lidská práva ve věci Wallová a

Walla proti České republice ze dne 26. 10. 2006, Havelka a ostatní proti České republice ze dne 21. 6. 2007). Z uvedeného lze dovodit, že méně intenzivní porušení rodičovské zodpovědnosti, jako jsou sprosté nadávky adresované jiným osobám nebo požívání alkoholu rodiči a výhrůžky mezi rodiči, nedostačují pro závěr, že jde o závažné porušení povinnosti pečovat o děti ve smyslu § 201 odst. 1 písm. d) tr. zákoníku, protože nedosahují takové intenzity, aby byl dán jejich větší dopad na vývoj dítěte, který zákon v § 201 odst. 1 písm. d) tr. zákoníku požaduje tím, že klade důraz na to, aby se jednalo o „závažný způsob“ a „jinou svou důležitou povinnost“. Nepostačuje proto porušení či nesplnění jakýchkoliv povinností, ale takových, které obecně vyžadované povinnosti převyšují.

25. Z hlediska těchto úvah však odvolací soud obviněnému za vinu kladený skutek neposuzoval a vyšel jen z velmi povrchního závěru, že v důsledku činu obviněného došlo k závažnému porušení jeho povinnosti pečovat o své děti nebo jiné povinnosti vyplývající z rodičovské zodpovědnosti ve smyslu § 201 odst. 1 písm. d) tr. zákoníku. Nezabýval se tím, že jde o dva znaky, které je třeba dovodit z konkrétních skutkových zjištění, a musejí spočívat v jednání, kterým navíc dojde k následku předpokládanému v návěť odstavce 1 citovaného ustanovení. Nelze se ztotožnit s odvolacím soudem, jestliže porušení těchto povinností spatřoval v tom, že „obviněný v nemalé míře konzumoval alkohol, v podnapilém stavu vůči matce dětí užíval hrubě neslušné výrazy a vyhrožoval jí před dětmi zabitím“. Uvedené vadné chování obviněného totiž nesvědčí o vyšší závažnosti, která je předpokladem naplnění uvedeného znaku, ani o tom, že by šlo o porušení jiné důležité povinnosti vyplývající z rodičovské péče, svým obsahem se nevymykalo určitému způsobu chování některých skupin obyvatel, kde výchova dětí pod vlivem alkoholu není kriminalizovaná. Ani podoba chování ve smyslu hádek a vzájemných urážek mezi manželi, které nelze schvalovat, ale na druhou stranu ani bez dalšího v sprostých a nevhodných výrazech nelze spatřovat trestné jednání. Z hlediska vlivu takového chování na děti je vždy nutné vycházet z konkrétních rodinných poměrů. Navíc i v této věci bylo prokázáno, že děti zde byly jen za jistých okolností zúčastněnými diváky, protože jim urážky a sprostá slova nebyla adresována, ale pouze se s ohledem na vzniklé okolnosti chování obviněného odehrávalo v jejich přítomnosti. Z popisu skutku kromě uvedených slovních urážek na adresu matky nezletilých dětí a dalších slovních projevů nelze dovodit nic podstatného, v čem by bylo možné spatřovat závažné porušení rodičovské péče nebo jiné důležité povinnosti z ní plynoucí. Posoudí-li se obsah celého činu, jenž je obviněnému kladen za vinu, je z něj zřejmé, že i když nebylo vůči bývalé manželce korektní a vymykalo se normám slušného chování, případně i s vyjádřením toho, že není vhodné a výchovné se před dětmi takto vyjadřovat, z hlediska naplnění znaků skutkové podstaty přečinu ohrožování výchovy dítěte podle § 201 odst. 1 písm. d) tr. zákoníku takové chování nestačí, protože ve smyslu uvedených pojmů v něm není dostatečná závažnost a intenzita, kterou uvedené znaky předpokládají.

26. Soudům je z těchto důvodů třeba vytknout, že pro posouzení znaků této skutkové podstaty nebraly do úvahy všechny okolnosti, za nichž k činu došlo, protože z hlediska funkce rodiny, v níž děti žily, neposuzovaly vztah dětí k obviněnému a jeho roli v jejich životě. Dostatečně nepřihledly k tomu, že jednání obviněného před dětmi probíhalo jen po určitou dobu, spočívající pouze v jednotlivých okamžicích, které jsou ve skutkových zjištěních popsány, a to navíc velmi povrchně. Rovněž soudy neposuzovaly, že se nemůže jednat o porušení jakékoliv povinnosti plynoucí z rodičovské péče, ale je třeba, aby se jednalo o „závažný způsob porušení“ anebo „závažné porušení jiné důležité povinnosti“, což svědčí o tom, že intenzita takového jednání musí být vysoká, avšak ji je vždy třeba posuzovat a hodnotit s ohledem na konkrétní okolnosti každého případu, což odvolací soud v této věci rovněž nesplnil a jím preferovaný závěr na podkladě popsaných skutkových zjištění učinit nelze, protože pro něj nebyly výsledky provedeného dokazování dostatečně objasněny všechny rozhodné okolnosti, a tedy není dostatek podkladů, které by u tohoto přečinu svědčily o vině obviněného.

27. Soudy zcela pominuly objasnit znaky uvedené v návěť § 201 odst. 1 tr. zákoníku, tzn., jaký

skutečný dopad měl čin v částech pospaného jednání, konkrétně na každé z dětí. Je třeba uvést, že vždy je důsledky činu třeba posuzovat se zřetelem na dopad po každé dítě zvlášť, tzn. samostatně u každého z nich, a důsledky takového chování je nutné zkoumat individuálně. Proto i v této věci je z této zásady vycházet a usuzovat na to, jak uvedené slovní projevy obviněného na děti zapůsobily z pohledu jejich dalšího vývoje. Soudy se nezabývaly tím, že uvedená slovní vyjádření ve svém souhrnu na ovlivnění života, chování a vývoje dětí neměla výrazněji intenzivní dopad (žádná taková skutečnost z provedeního dokazování vůbec nevyplývala), aby bylo možné dojít k závěru, že jde o závažný způsob porušení povinnosti obviněného. Především odvolací soud se nezabýval tím, který z alternativních znaků obviněný naplnil, protože jak návštěva stanoví, může dojít k ohrožení rozumového, citového, nebo mravního vývoje. Skutková zjištění však pro takový závěr nedávají zcela žádný podklad. Posoudí-li se jejich obsah, jednání obviněného sice zahrnuje dobu od 4. 7. 2015 včetně do 19. 7. 2015 včetně a následně též od 20. 7. 2015 včetně do 24. 9. 2015, avšak jak z obsahu výpovědi poškozené, tak i obviněného plyne, po tuto dobu k jednotlivým útokům ze strany obviněného vůči matce dětí nedocházelo soustavně, ale jen v konkrétních okamžicích, které s odstupem doby již poškozená ani nedokázala konkretizovat, avšak je ani ve větší podrobnosti neuvedla ve své původní výpovědi na č. l. 60 a 80 až 81 spisu v přípravném řízení. Lze proto vycházet jen z takto zajištěných důkazů, protože se ani pozdějším opakováním výslechu poškozené nepodařilo zjistit více informací. K této skutečnosti je však třeba uvést, že pokud podle skutkových zjištění docházelo k telefonátům i mnohokrát za den, jejich obsah, až na ty, které jsou uvedeny v popisu skutku, není znám. Jestliže se udála v různých denních i nočních hodinách, nebylo objasněno, zda u všech byly děti přítomny, případně jak na ně reagovaly apod. Proto pro posuzování povahy prohlášení obviněného, která byla činěna výhradně na adresu matky nezletilých dětí, lze vycházet jen z případů popsaných ve skutkových zjištěních.

28. S ohledem na uvedený závěr Nejvyšší soud poukazuje na to, že dokazování v této věci již probíhá několik let, aniž by byly uvedené vady odstraněny anebo nejasnosti vyřešeny. Pro plynutí času se naopak jejich zjištění téměř znemožnilo. Lze tudíž uvést, že na podkladě skutkového stavu, jenž byl zjištěn soudem prvního stupně a zcela převzatý odvolacím soudem, z něhož je pro posouzení právních otázek povinen vycházet, neboť jím je vázán, a učiněná skutková zjištění zásadně nemůže změnit [srov. náleží Ústavního soudu ze dne 8. 7. 2003, sp. zn. [IV. ÚS 564/02](#), či usnesení Ústavního soudu ze dne 30. 10. 2003, sp. zn. [III. ÚS 282/03](#), aj.], není ve skutku potřebný podklad pro závěr o naplnění znaků přečinu ohrožování výchovy dítěte podle § 201 odst. 1 písm. d) tr. zákoníku. Pro tento závěr svědčí i to, jak se obviněný k dětem, o které po rozvodu velmi stál, choval v jiných situacích. Z dokazování totiž vyplynulo, že vůči nim vystupoval slušně a ctil jejich osobnosti, neboť je patrné, že své děti miloval a měl o ně upřímný zájem, který právě tímto, ač vůči poškozené kriminálním, způsobem projevoval. V potaz je nutno vzít i skutečnost, že důvodem jeho jednání bylo také právě rozpadlé manželství s poškozenou. Z důkazů ve věci provedených současně vyplynulo, že i v této velmi vyhrocené době o své děti projevoval velký zájem, a kromě toho, že propadl alkoholismu (avšak s důrazem na to, že se tento návyk u obviněného prohloubil právě v souvislosti s rozpadem manželství s poškozenou), se o své děti staral, věnoval se jim a měl k nim po všech stránkách pozitivní vztah. Rovněž děti jej milují. Tato skutečnost vyplývá mimo jiné ze zprávy o 6. Asistovaném setkání ze dne 7. 3. 2016 zpracované Arcidiecézní charitou P., podle níž se otec k dětem choval pozorně, hrál s nimi různé hry, dával jim dostatečný prostor k vlastní realizaci, motivoval je ke hře, hovořil s nimi klidně a laskavě a přizpůsobil slovník tématům i věku dětí. Obdobná informace vyplývá i z dalších zpráv Arcidiecézní charity P. Děti byly na setkání s obviněným vždy připravené, na otce se těšily, nebály se ho a živě s ním komunikovaly (srov. záznamy na č. l. 192 a 193, 482 a 483 spisu). Nelze přehlédnout ani to, že celý incident vznikl proto, že otec, ač byl informován, že děti odjely na dovolenou s matkou, s ní neodjely a hlídala je babička, což zjistil až sám dodatečně. Matce dětí vytýkal, že mu to neřekla a o děti se sama v té době nestarala.

29. Ze všech těchto důvodů, když Nejvyšší soud dospěl k uvedenému závěru, že na základě

učiněných skutkových zjištění nebylo možné konstatovat, že byly naplněny znaky skutkové podstaty přečinu ohrožování výchovy dítěte podle § 201 odst. 1 písm. d) tr. zákoníku, protože obviněný nemůže být trestně odpovědný za přečin podle § 201 odst. 1 písm. d) tr. zákoníku, protože skutek, jímž byl uznán vinným, neobsahuje takové skutečnosti, na jejichž základě by bylo možné dojít k závěru, že byly znaky uvedeného přečinu naplněny.

30. Nejvyšší soud poté, co se vypořádal s ostatními dovolacími námitkami obviněného, zjistil, že rozhodnutí odvolacího soudu je vadné v závěrech ve vztahu k naplnění znaků skutkové podstaty přečinu ohrožování výchovy dítěte podle § 201 odst. 1 písm. d) tr. zákoníku a nemůže obstát ve vztahu k přečinu podle § 353 odst. 1 tr. zákoníku, proto dovoláním napadený rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 29. 5. 2018, sp. zn. 10 To 34/2018, zrušil v celém rozsahu. S ohledem na vytknuté vady, jejichž důvodem jsou vážná hmotněprávní i procesní pochybení, v důsledku kterých vznikly podstatné pochybnosti o tom, zda o vině obviněného bude možné rozhodnout, Nejvyšší soud zrušil i výrok, jímž odvolací soud podle § 259 odst. 1 tr. ř. věc o ochranném opatření vyhradil k postupu podle § 230 odst. 2 tr. ř. do veřejného zasedání, neboť jde o výrok, který má ve vadných částech přezkoumávaného rozhodnutí o vině podklad, byť vůči tomuto výroku obviněný dovolání nepodal, a přikázal Krajskému soudu v Praze, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.